

VESNA MILEK

Kleopatra: Naj se zgodi

Za Aleksandra, ki me uči ljubezni

Vsak sedanji trenutek nosi v sebi sled preteklosti in prihodnosti, mi je rekel. Ljubimca, ki se uničujeta, se morata samo spomniti, kako sta se nekoč ljubila. Vse je še tam in tukaj, v času, ki smo si ga izmislili, da bi zabrisali to, da se stvari dogajajo hkratno. On, ki odhaja, bo nekoč spet živel ta čas, in vem, da se bova našla, v drugih podobah, v drugih kostumih.

In on, ki mi je vzel vse, bo živel naprej po mojem solar-nem letu, živel bo moj čas po mojem koledarju, ki so ga postavili moji astronomi, ne da bi pomislil, da bi se brez mene tudi njegov čas vrtel drugače.

Ne bo mu mogel ubežati, mojemu času, Gaj Oktavij.

Ne bo mogel ubežati temu, da bo ime Kleopatra po moji smrti še močnejše, ne glede na to, kako se bo trudil, da ga izbriše, bo njegovo ime v zgodovini svetilo slabotneje. Lahko uniči vse moje kipe, podobe, vse reforme, vse moje študije, vse moje papiruse, lahko uniči vse, kar sem pustila za sabo, ne bo mogel izničiti mojega imena. Preganjalo ga bo do smrti, pa čeprav bo na stene templjev dal vklesati svoje podobe v starodavnem jeziku, ki ga nikoli ni poznal.

Ostala bom vladarica brez obraza, a močnejša, kot je bil sam kdajkoli za časa svojega življenja.

Zdaj, ko sem tik pred tem, da bom prestopila največji misterij, se zdi, da nima smisla govoriti resnice. Resnico želi-jo slišati redki. Vsak od nas je prepričan, da je njegova resnica edina prava, redki od nas so pripravljeni umreti zanjo. Jaz nisem bila, to že lahko rečem. A preden grem, bi povedala svojo

resnico, takšno, kot jo lahko vidim, ko se je moj um končno sprijaznil s tem, da nimam več izhoda.

Preden so ga, Antonija, z vrvmi, kot kos kamnitega bloka, privlekli na streho mavzoleja in ga na nosilnici položili predme, sem morda še mislila, da obstaja možnost. V glavi sem reševala enačbe, iskala rešitve in izhode. Preden so mi ga pripeljali sem, moškega, ki je bil še pred nekaj meseci gospodar Azije, sem mislila, da prenesem pogled na umirajoče, da sem videla dovolj iznakaženih mož, da je bilo v mojem življenju dovolj izgub, da lahko prenesem tudi to.

Ležal je pred mano, zavrt v povoje, in tam, kjer so bile njegove prsi in njegov trebuh, so rasle velike rože sveže krvi. Bil je bled in spačen od bolečin. Njegov nož je zgrešil srce.

Gnothi seauton, spoznaj samega sebe, pravi napis v preročišču v Delfih. Sem se zdaj, ko sem na koncu poti, spoznala? Ne spoznam se niti zdaj, ko trgam svoja oblačila, čeprav bi raje raztrgala svojo kožo. Zvijam roke, se udarjam po prsih, mršim lase in ga kličem, naj ostane z mano, moj Antonij. In ne vem, ali si to res želim.

Moj um, oster kot rezilo, moj um, ki se nenehno vrti, moj um, opevan, hvaljen, redno vzgajan, negovan, podžigan, discipliniran, moj um mi je preprečeval, da bi lahko doжела eno samo stvar. Da sem v resnici ljubila.

Moja zadnja predstava zate je to, Antonij, ni več vrtnic, po katerih si bredel, ko si prvič stopal proti meni, ni omamnega vonja, je samo vonj po razkroju. Nekaj v meni se dviguje in opazuje ta prizor: ženska v dragoceni svili kleči ob moškem in nič ni videti, da je to ženska, ki je imela vse in zdaj vse izgublja.

Umirim misli, njegovo glavo zajamem v dlani. V zadnjem hropečem sunku iz njegovih ust bruhne kri, madeži krvi rišejo rože na mojo vijoličasto obleko. Pomislim, da si bom za vedno zapomnila barvo te obleke, prepojene z njegovo krvjo. A te obleke si ne bom zapomnila za vedno. Nimam več časa. Kmalu se ne bom spomnila ničesar več.

Ne boš odšel tako, me slišiš, ne tako, prigovarjam.

Ostani buden, ostani buden, vsaj še malo.

Njegove oči se delno odprejo in spet zaprejo, iz ust prihaja hropenje.

Ti si moj moški, edini, edini zakoniti mož, moj vladar, moj bog, šepetam, na to pot grem s tabo. Samo malo kasneje.

Samo malo kasneje.

Ne vem, kako dolgo sem šepetala in zrla vanj, zdelo se je, da me sliši, zdelo se je, da razume, da nisva nič drugega kot lika v tragediji življenja. In da se bo ta prizor odvil še nešteto krat, nekje drugje, v drugih preoblekah. Njegov obraz se je nenadoma sprostil, oči so zažarele v spoznanju, samo za hip, kot bi me ugledal, takšno, kot morda zares sem, in nato ugasnile.

Zaprta sem mu veke, da se mi ne bi vtisnil v spomin njegov stekleni pogled. Hočem se spomniti njegovih oči, ko so bile žive.

Njegov *ba*, ptica z njegovim obrazom, se dviga nad njegovo telo, a jaz je ne vidim.

Morda te ptice sploh ni.

Morda ni nič.

Morda me je najbolj groza tega, da bom to spoznala.

Morda je nič počitek. Končno.

Tukaj ni ničesar več za naju, Antonij.

In vendar sem te ljubila, bolj kot sem kdaj ljubila kogarkoli, niti tebe, Cezar, niti tebe nisem ljubila s takšno obupano silo kot tega moškega, ki zdaj leži pred mano.

Zidovi govorijo, glasovi v glavi mi prišepetavajo, glasniki z one strani me opozarjajo. Na tem svetu, v tem življenju, ki je samo privid, ni ničesar več zame. Končano je. Dal me bo ubiti, Gaj Oktavij, tiho, neslišno, in rekel, da sem se ubila sama. Ne bo dovolil, da me razkazujejo v triumfu, tudi če bi sama privolila v to.

S čim se je najtežje sprijazniti? S svojim lastnim podpisom. Z besedo, ki sem jo zapisala vsakič, ko sem zahtevala, da se zgodi moja volja. *Ginesthoi. Naj se zgodi.*

Antonij je odšel na pot. Morda mu zavidam, da bo prej spoznal misterij smrti.

Moja skrivnost bo razkrita, ko bodo zastrupljene konice lasnic prodrle v mojo kožo.

Obljubil je, Olimpos, da bom odšla brez bolečin. Pravzaprav je smešna obljuba, ne vem, ali obstaja hujša bolečina, kot jo zdaj čutim v prsih, morda bi mi bolečina telesa pomagala preglasiti bolečino, ki ne bo izginila.

Ampak ne, umreti moram lepa in nepoškodovana. Nečimrnost je privilegij bogov. *Hybris* je počelo vsake grške drame, tudi moje. Hoteli smo tekmovati z bogovi.

Ira še zadnjič spleta bisere v moje s kano pobarvane lase in njene solze mi kapljajo po vratu. Mirna sem.

Prinesite mi ogledalo, da se bom še zadnjič videla.

Prinesite mi še eno ogledalo, prinesite mi ogledala. Ljubim ogledala, bolj ko strmim vanje, bolj čutim, da sem del družine tistih onstran ogledalne ploskve.

Ime mi je Kleopatra

Ime mi je Kleopatra, tako kot hčeri Filipa Makedonskega in Olimpije in tako kot tisti ženski, s katero se je tik pred smrtjo poročil oče Aleksandra Velikega in si zapečatil usodo. Olimpija, Aleksandrova mati, je, potem ko je dala ubiti Filipa, njo, mlado Kleopatro, dala živo zažgati.

Začnimo znova.

Rodila sem se v Aleksandriji, mestu, ki ga ljubim, zdaj še toliko bolj, ker vem, da nikoli več ne bom videla svojih vrtoč, svojih strupenih rož, svojih rož mesojedk, svojih nasadov tristoletnih oljk, svojih figovcev in datljevcev, svojih konj s svetlečo skrtačeno dlako, svojih črnih panterjev, svojih soban z mozaiki iz poldragih kamnov in vrati iz ebenovine in slo-novine, da ne bom nikoli več zrla na svetilnik, čudo sveta, da ne bom več stopala po desetih dvoranh Velike knjižnice, da ne bom več plula v svoje pristanišče, opazovala streh svojega mesta v barvi perja flamingov, da ne bom več sedela v prostorih svoje palače in opazovala, kako se rdeče sonce utaplja v morju, ne bom se več zbujala v škrlatne zore in opazovala, kako rastejo moji otroci. Moji otroci ne bodo imeli časa, da bi zrasli.

Rodila sem se kot Kleopatra, nisem imela druge možnosti, v vsej ptolemajski rodbini smo bile ženske obsojene na tri imena. Arsinoja, Berenika in Kleopatra. Kleopatra je tista, ki slavi očeta in domovino. Ime mi je dal oče, so rekli. Jaz sem sama dodala Kleopatra Filopator. Tista, ki ne samo slavi, ampak ljubi očeta.

Ne vem, ali sem ga res ljubila, ni ga bilo lahko ljubiti. Ne vem niti, ali sem ga spoštovala, še težje ga je bilo spoštovati kot ljubiti, a bil je moj oče in kralj, Ptolemaj XII., vladar Egipta, ki je to postal po naključju, vladar, ki je bolj ljubil glasbo kot vladanje in je sebi rad pravil Novi Dioniz.

A če ga ne bi bilo, ptolemajskega pankrta, se ne bi rodila kot Kleopatra VII., potomka Ptolemaja I., Aleksandrovega generala in morda res tudi njegovega polbrata. In ne bi vedela, da se je Aleksandrova kri nemara pomešala z drugo krvjo, krvjo konkubine, z drugo kulturo, ki je morda vstopila vame. Kri je pomembna, če si del Ptolemajcev.

In tukaj sem, rojena iz stoterih mater in očetov, iz mešanice grške in makedonske krvi, edina, ki ji je bilo prerokovano, da lahko oživi deželo faraonov, edina, ki ji je bilo namenjeno, da nadaljuje Aleksandrovo poslanstvo.

Zakaj bi se sicer v meni oglašali tuji jeziki, zakaj bi tako z lahkoto govorila jezike svojih prednikov, jezike svojih zaveznikov in sovražnikov, zakaj bi moj glas poslušali tudi tisti, ki ga niso želeli slišati, zakaj bi se rodila v tem mestu, v katerem svetilnik na Farosu priča, da mu je namenjeno novo življenje? V mestu, kjer stoji Velika knjižnica, ki nam jo zavida svet, in je v njej vse, kar je treba vedeti, da nadaljuješ vizijo mladeniča, ki je temu mestu dal ime. Vse okrog mene je bilo ustvarjeno zato, da sem se počutila kot tista, ki je izbrana. Na to so me opominjali kolosalni granitni kipi mojih prednic na vhodu v palačo.

Izbrana. Jaz sem bila izbrana.

Zato nisem ničesar pogrešala. Oblast, znanje, obilje, razkošje, rituali in moč, to mi je od nekdaj pripadalo. Tega si nisem dovolila pogrešati. In vendar, od kod potem ta nerazumna lakota po več?

Vse imam, me je učil Sosigen, moj najljubši učitelj. Ne potrebujem ne matere ne očeta, le možnost, da se prestavim v tisto resničnost, ki mi je namenjena. Tako me je učil.

Potin me je učil, kako naj besede prihajajo iz mene, kako naj zvenijo, kako lahko z njimi pletem mrežo, fino mrežo iz besed, ki se počasi ovijajo okrog žrtve, ki čaka, potrpežlji-

vo, da pridem in se napijem njene krvi. Vse žrtve hočejo biti žrtve, me je naučil, ne morejo drugače, to jim je usojeno.

Premolkni. Znižaj glas. Govor je kot pesem, z njim se dotakneš tistih, ki poslušajo, jih presenetiš, ko vidiš, da jih imaš na vrvici, jih odpelješ tja, kamor si želiš. To mi je govoril Potin, učitelj retorike, z obrazom, polnim vzvišenosti in arogance, medtem ko je pregibal svoje mesene ustnice in v meni razpihoval nečimrnost in željo po znanju, željo po biti še boljša.

Teodot, moj učitelj zgodovine, me je naučil, da sem imela ušesa in oči nenehno odprta. Morda me je učil preveč dobro, morda bi mu morala biti hvaležna, da me je tega naučil tako dobro, da sem se mu po tem, ko se je obrnil proti meni, lahko izmaknila. Teodot, zgodovinar, prijatelj prvega reda, minister za posestva in finance, glasnik zla.

Timagen mi je predstavil vse velike ume, ki so prebivali v naši knjižnici, v meni vzbujal slo po znanju, po tem, da bi vedela še več.

Odprl mi je knjigo naše dinastije, me učil o vladarjih, ki so premikali meje, zato, da me je lahko kasneje uničil s svojim znanjem, mi zarinil nož v srce in se prodal Gaju Oktaviju.

Tako kot vsi, tako kot vsi, ki so mi prisegli zvestobo.

Moji učitelji so me vsi po vrsti izdali, razen tebe, Mardian. Lahko bi vedela. Vsaka vladarica ima lahko samo enega evnuha, ki ji je zares zvest.

Imela sem vse

Imela sem vse, princesa, ki so jo obsipali s pohvalami in z darili, da bi v sebi še bolj čutila veliko strašno praznino, ki je nihče ni znal zapolniti. Nekaj je manjkalo.

Ne spominjam se dobro svoje matere. V resnici ne vem, ali se je sploh spominjam. Rekli so, da je bila očetova polsestra, Kleopatra Trifaena V. Rekli so, da je umrla kmalu po mojem rojstvu in da zato nosim v sebi dve ženski. Rekli so vse mogoče stvari. Rekli so, da je bila lepa, tako kot so bile lepe vse ženske v naši rodbini. Spominjam, da je dišala po sandalovini in jasmínu. Da so bile njene dlani mehke, da so ji na prstih žareli dragi kamni. Tako se je spominjam. Ker je to lep spomin, ni nujno, da je resničen. Da je ljubila bisere, so mi povedali drugi.

Morda je to edino, kar me povezuje z mojo materjo. Blag, mehak vonj po sandalovini in biseri. Morda sem jih imela rada samo zato, ker so mi povedali, da jih je ljubila ona.

Mati moje matere je bila Kleopatra Selena, kraljica Sirije, in njeno življenje je bilo polno dramatičnih zasukov. Mati mojega očeta je bila grška, morda perzijska, morda sirska hetera, so šušljali, dokler niso za vedno utihnili. Nekaj zaplenjenega premoženja, nekaj prebičanih hrbtov, nekaj izruvanih jezikov – in govorce v palači potihnejo. Za nekaj časa, dokler ne izbruhnejo znova. Hitro sem se učila.

Če kaj zares čutim, je to, da me vodi Aleksandrov duh. Jaz sem Aleksander Veliki v telesu ženske. Jaz sem Amun Ra v podobi Izide. Jaz sem Hator, boginja ljubezni, ki ji je namenjeno, da se združi z bratom Horusom. Temu sem se uprla, in to večkrat. Zato sem postala Sekmet, boginja z glavo levinje, ki mora uničiti staro, da lahko zgradi novo. Jaz sem, ker sem, karkoli si zaželim biti. Tako so me učili. Zdaj vidim, da stvari niso bile tako preproste. Nekdo je nekje naredil napako.

Nekdo je nekje naredil napako.

Morda sem bila jaz napaka, čeprav verjamem, da sem bila spočeta iz čiste nedolžnosti in ljubezni. Moja starša sta bila del povojne

boom generacije, le da se tega nista zares zavedala. Hipiji, o katerih sta brala, so prebivali v nekem drugem vzporednem svetu.

Mladenič se v vas ob jezeru pripelje z motorjem, z rdečim motorjem tomos, z rokavicami z odprtimi prsti in luknjicami tam, kjer so njegovi členki. In njej je nerodno, ker imajo takšne rokavice samo zvezde iz filmov, ki bi jih rada videla v kinu. Elizabeth Taylor kot Kleopatro je videla skupaj z mojim očetom, v malem krajevnem kinu, ko si je oblekla svojo najlepšo obleko in sem bila jaz še tam, v vmesnem prostoru njihovih drhtečih mladih teles, ko sta se prvič prijela za roke.

Moja prva leta, ki se jih zavedam, so bila razburljiva in srečna. Dokler nisem tako zrasla, da sta me opazili, Berenika in moja nova mačeha, ki je nosila isto ime kakor jaz. Naučila sem se, kako se jima umaknem s poti. Čeprav je bila Kleopatra Trifaena sprva prijazna, maziljeno prijazna, sem vedela, da zanjo predstavljam nevarnost.

Najbolj varna sem bila v Muzejonu, v Veliki knjižnici, ponosu naše dinastije.

Orjaški, tih posvečen prostor z zvitki, ki so spregovorili, ko si jih razvijal z držala, kot da so zapisani samo zato, da spregovorijo z mojim glasom, ki je zvenel v tišini knjižnice. Zelo mlada sem se zaljubila v svoj glas, še preden so se vanj zaljubili drugi.

Dele *Iliade* sem se zato naučila na pamet, tako kot moj duhovni brat, Aleksander Veliki, s čelado z rogovi boga Aresa. Hotela sem vedeti, kaj je spregledal na svoji zmagoviti poti. Ga je zaneslo hlepenje po nesmrtnosti, kot Ahila? Je bilo to častihlepje, bolezen, norost ali res vizija novega sveta?

Bilo je obdobje, ko sem hotela vedeti vse o njem. Moji učitelji so se spogledovali in naveličano zmajevali, ko sem

zahtevala vsako podrobnost, vsak citat, vsako pesnitev tistih, ki so ga spremljali na njegovih pohodih.

Učila sem se nenehno, pod nadzorom svojih tutorjev, kasneje najraje sama. Prebiral sem Aristotela in si zamišljala, da z njegovimi mislimi vame prehaja znanje, ki ga je takrat, deček mojih let, vpiljal vase tudi on, božanstvo naše dinastije. Pila sta pri istem izviru, moj prednik Ptolemaj I. Soter in njegov polbrat, prijatelj, njegov zaupnik Aleksander.

Kot obsedena sem hodila v knjižnico in zahtevala, da mi prinesejo zvitke, na katerih je bila zapisana zgodba Aleksandra Makedonskega, ki jo je napisal Ptolemaj Soter, odrešenik in njegov general.

Takrat sem si želela, da bi lahko vsaj enkrat govorila z njim. Kdo je bil v resnici Aleksander, svetlolasi zavojevalec, bi ga vprašala. Si mu bil vdan, si kdaj videl strah v njegovih očeh, si kdaj videl dvom, si mu zavidal, si si želel to, kar je imel on, si si želel biti oboževan kot on?

Kasneje sem še velikokrat prebrala njegovo pričevanje. Nenazadnje je bil moj prednik tisti, ki je jezdil ob njegovem boku, ki je poznal tudi njegove norosti in od blizu opazoval, kako ga preobraža sila, ki je bila večja od vseh njegovih človeških napak. A tega ni napisal tako, da bi razumela.

Ko se je Aleksander ustavil v tem delu sveta, ki je bil nekoč revna vasica Rakotis, je v sanjah prišel k njemu Homer, njegov duhovni oče, in mu rekel, naj tu zgradi svoje mesto. Tako se je rodilo moje mesto.

Takrat sem tej zgodbi verjela, danes ji *hočem* verjeti, to je razlika.

Grkinja sem, moje krvne korenine so makedonske, tako kot njegove. Rojen v Pelli, kakšnih dvesto sedeminosemdeset let pred mojim rojstvom, materi, ki je ljubila kače, tako pravi legenda. Tudi jaz ljubim kače, morda sem jih začela ljubiti

prav zaradi zgodb, ki sem jih prebirala o njem. A kot deklico me je najbolj zanimalo, koga je ljubil on, Aleksander.

Katero žensko je bolj ljubil kot Hefajstiona? sem vprašala svojega učitelja zgodovine Teodota.

Katero je bolj ljubil, sem spraševala. Roksano, baktrijsko princeso, ki jo je v Susi, v Šušanu, vzel za ženo? Je bolj ljubil Stateiro II.? Morda perzijsko princeso Barsine, hčer svojega tekmeča, perzijskega kralja Dareja? Morda njeno sestrično Parisatis, ki jo je poročil hkrati v isti ceremoniji v Susi?

Imela sem neverjeten spomin za imena. Teodot se je mrščil v začudenju in še podžigal mojo željo po znanju.

Je res, da ju je, obe njegovi ženi, Roksana po njegovi smrti dala umoriti? So res njegovi prijatelji in generali dali umoriti Roksano in Aleksandrovega edinega potomca?

Kasneje, ko sem začela raziskovati svoje telo, so me zanimale druge stvari.

Je Aleksander podlegel svetu čutnosti? Da se je vdajal svojim čutom, to že, toda ali jim je tudi podlegel? Vsaj na koncu?

Ni, saj ste brali pričevanja Ptolemaja Soterja I., princesa, je naveličano odgovarjal Teodot in jaz sem spraševala naprej.

Morda je želel prikriti, kaj se je zares zgodilo? Že prej so ga poskušali zastrupiti, morda jim je nazadnje uspelo?

Aleksander Veliki je podlegel vročici, je rekel.

Bilo bi vendar tako lahko, sem mrmrala in razmišljala o zgodovini zastrupitev v svoji rodbini.

Vsi njegovi generali so se po njegovi smrti bojevali med seboj, da bi si razdelili kraljestvo, mar ne?

Kako lahko potem vemo, ali je Aleksander umrl od tifusne vročice, zaradi zastrupitve ali zaradi vode iz reke?

Bi bilo mogoče, da bi ga zastrupil prav njegov najzvestejši prijatelj, general Ptolemaj? Je mogoče, da nad našo dinastijo visi krivda njegove smrti?

Teodotove oči so nejevoljno zabliskale. To bo dovolj, princesa.

Zdaj, ko je preteklo kar nekaj let od takrat, se mi zdi, da poznam odgovor. Morda njegovi generali niso prenesli, kako je razširil roke in objemal drugačnost, morda niso prenesli, da je spoštoval tisto, čemur so oni rekli barbarstvo, morda niso razumeli, kako to, da je videl božansko v drugih bogovih, v nepoznanih kipih, v nepoznanih ritualih.

Strup je vedno hitra rešitev, sem pomislila in najbrž se je takrat rodila moja obsedenost s strupi, ki sem jih kasneje skupaj z dvornim doktorjem, učenjakom Dioskoridom Fakasom, raziskovala pol svojega življenja.

Ptolemaj I. je iz Babilona njegovo truplo dal pripeljati v Aleksandrijo in mu tu zgradil *somo*, mavzolej. Ne toliko iz vdanosti in ljubezni do svojega generala, temveč zato, ker je vedel, da posedovati njegovo dediščino, njegovo telo, pomeni posedovati moč. Postati varuh božanstva mu je dajalo legitimnost, da se sam poustvari kot božanstvo.

V tem času je najbrž nesmiselno pisati o ženski, ki se je rodila zato, da bo imela vse, in vse svoje življenje posvetila temu, da bi ohranila znanje in kulturo starodavnih civilizacij. In vendar, naj povem še enkrat, ne izbiram si teme svojega pisanja.

Pred nosom imaš svoj Egipt, svojo Atlantido, skrivnostno, zamaknjeno deželo, mi je rekel. Piši o jezeru. Piši o jezeru, o njegovi nepredvidljivosti. O tem, da se, kdo ve zakaj, enkrat zbudi in zah-teva svoj obrok. Tvoje jezero je tvoj Minotaver, mi je rekel on, ki je ustvarjal drugačne svetove. Slišala sem ga, Tomaža, in rada bi pisala o jezeru, ki izginja, kadar se mu tako zazdi, o vonju trav, ki te režejo v dlani, o okusu blata v mojem grlu, a ni še čas, in ne morem, in že toliko let je minilo od takrat, ko je odšel. In še vedno nočem verjeti, da moški, za katere sem mislila, da so bogovi, lahko odidejo. Da lahko umirajo, da tudi ti moški enkrat umrejo. Jezna sem, da me je pustil za sabo, in ja, zavidam mu, malo mu zavidam, da je spoznal misterij prehoda pred mano, brez mene.

Moški, ki sem jih ljubila, so verjeli, da so bogovi

Moški, ki sem jih ljubila, so verjeli, da so bogovi. Ne zares, najbrž. Ker sami niso verjeli, so hoteli, da bi toliko bolj to lahko verjeli drugi. In jaz sem igrala njihovo igro. Bogovi ne umirajo, moji moški so. Umirali so, z začudenjem in grozo, da je to, čemur so bili nenehno priča na bojnih pohodih, doletelo tudi njih. Umirali so prestrašeni in v bolečinah kot običajni vojaki, drug za drugim.

Moški, ki sem jih ljubila, so hoteli verjeti, da so bogovi. Vsi po vrsti so bili obsedeni z Aleksandrom, vsi so hoteli prevzeti njegovo vizijo, si nadeti njegov škrlatni plašč, njegovo čelado z Aresovimi rogovi, iskali so skrite pomene v njegovih besedah, skrite znake v njegovih nepremišljenih dejanjih. Jaz ne iščem. Jaz vem, kje je. Kadar utišam zvoke okrog sebe in v sebi, ga slišim. Moj tolažnik je in moj svetovalc. Kadar je hrup Aleksandrije preglasen, kadar me ne pomirijo vrtovi, zvoki gongov in piščali, kadar me ne pomirijo niti zvitki z učeni besedami, takrat grem k njemu, v *somo*, njegov mavzolej. Tam ga ni, tam je šele, kadar vstopim jaz.

Rada bi spet videla svoje mesto. Sem to že rekla?

Rada sem gledala na svoje mesto z najvišjih teras svoje palače na Antirodosu, bila sem del mesta in hkrati obkrožena z morjem.

Če zaprem oči, se znajdem sredi vrveža Aleksandrije iz svojih najzgodnejših let, slišim hrup kanopske ceste, najbolj široke in bleščeče ceste poznanega sveta. Vidim pročelja stavb in palač, oblečenih v beli ali rožnati marmor, v pritličju trgovine z najrazličnejšim blagom, na trgih in ulicah trgovci z lečo in kašo iz ovsu in prosa kričijo besede v različnih jezikih, nosnice draži vonj po kuhani leči, po praženih mandljih, po pečenem mesu in se meša s težkimi dišavami, ki puhtijo iz nosilnic grške aristokracije.

V velikem pristanišču so postavale prostitutke z lačnimi pogledi, mlada dekleta s temno kožo in ustnicami, pobarvanimi z okro, nekatere so imele živordeče pobarvane lase, druge, te so bile najbolj iskane, so imele svetle lase in svetle oči. Zapomnila sem si te podobe na prvih izhodih v mesto, ker so bile tako drugačne od podob znotraj zidov palače. Tega, da so imele vse svojega lastnika, tega takrat nisem vedela.

Moje otroštvo. Kaj lahko povem o svojem otroštvu, ko zdaj zrem nanj z nostalgijo, kot bi bila palača, v kateri sem preživela toliko mladih lun, takrat druga palača? Njeni stebri so bili videti večji, njeni vrtovi so bili bolj skrivnostni in dehteči, zveri v živalskem vrtu večje in veličastnejše in svet tam zunaj ni bil tako grozeč. Dokler ni to postal.

Tista palača je bila moj dom in zdaj to ni več; zdaj jo je zasedel on, Gaj Oktavij. Pred njim jo je že zasedel Rimljan, to je bil Cezar, in jo spremenil v vojaško oporišče. Antonija sem povabila sama in takrat je palača na otoku postala prizorišče predstav, banketov in zabave. Verjamem, da zgradbe odsevajo ljudi, ki si jih prilaščajo.

Mavzolej, v katerega sem se zaprla, zdaj, ko čakam na zadnje dejanje, je napolnjen z bolečino, pa tudi z najbolj dragocenimi zakladi, ki jih premore dežela. Oborožila sem se z edinim orožjem, ki ga lahko rani, Oktavija. Poznam njegov pohlep.

In vse se je zdelo tako preprosto, takrat

In vse se je zdelo tako preprosto, takrat.

Biti vzgajan kot vladar dežele z najstarejšo zgodovino; in ne veš, kako bi bilo lahko drugače.

Poskušam se spomniti deklice, ki so ji dali to ime. Kleopatra.

Verjela sem, da sem neuničljiva, in to v času, ko so veliki umirali. Tako so me učili.

In vendar. Vsak grižljaj, ki je šel v moja usta, so najprej poskusile moje sužnje, nato vzgojiteljice, nato služabnice. Vedno sem živela z nevarnostjo, skrb za preživetje je bila del vzgoje, občutek nesmrtnosti tudi. Če bom pametna. Če bom predvidela vse nevarnosti in jih zatrla, preden bi se razrasle, bom morda preživela. Mnogi niso. Tako kot psički, ki jih takoj, ko pridejo iz matere, vržejo v vodo. Tisti, ki preplava reko in se reši, je vreden življenja. To sem si zapomnila.

Moja linija prednikov je strašna in polna spletk, umorov in zastrupitev. O tem ne bi. O tem bi kasneje.

Kasneje. Krutost te je oblikovala, mi je rekel Cezar, ko sem mu pripovedovala zgodbo svoje rodbine. Kralj svojo soprogo, kraljica svojega sina, sin svojo mater, hči očeta, oče hčer. Krutost te je oblikovala, je rekel mož, ki je vse življenje bojeval nesmiselne vojne, v katerih so ljudje umirali, da bi na koncu, ko je preveč verjel v svojo božanskost, padel, zaboden od svojih senatorjev, ki jih je štel med prijatelje.

Kaj je krutost? In kako preživeti, to je bilo vprašanje mojega življenja. Preživeti je pomenilo biti sposoben obvladati čustva. Preživeti je pomenilo imeti pogum, da se soočiš s strašnimi stvarmi. Opazovati zmrcvarjeno telo moža, ne da bi se zganil del tvojega telesa, opazovati zapornike v smrtnih krčih, ko so pili strupe mojega dvornega zdravnika, ki sva jih varila skupaj.

Moč preživetja, ta nenavadna sila, ki me celo zdaj, ko sem se odločila oditi, še vedno navdaja z upanjem, da se usoda lahko obrne drugače.

Bila sem lep otrok, to mi je povedal moj oče, kadar je bil ravno prav opit od vina, to mi je govorila Karmion, moja Karma, moja družabnica, ne zato, ker bi se spominjala, ampak zato, ker ji je to povedala njena mati, moja dovilja.

Sestri sva po mleku, imela je enajst let, ko sem prišla na svet. Odkar se je rodila, ji je bilo namenjeno, da je moja spremljevalka, moja zaščitnica, moj lastni odsev, pripravljen izpolnjevati moje zahteve, prenašati moje izpade besnila, skrbeti za moje rane, za moje muhavosti in razpoloženja, za vse tisto, česar ni videl nihče drug.

In moja Karmion, z očmi barve medu in srcem, ki se je širilo samo zame, je rekla, da sem bila lep otrok. Tako so govorili, tako ji je rekla njena mati.

Pri trinajstih sem se zavedela, da morda nisem tako lepa, kot so mi govorili. Pri štirinajstih sem zadrgetala pod pogledom moškega, ki je bil po naključju moški, ki je kasneje spremenil mojo usodo.

Pri petnajstih sem verjela, da sem lahko vse, kar si zamislim. Sedela sem ob boku svojega očeta, ki je ponovno osvojil prestol, in bila sem njegova naslednica.

Pri sedemnajstih sem v Artemidinem kultu doživela iniciacijo in vedela sem, da sem vse.

Ne vem, zakaj sem to nekje vmes, v letih vladanja, pozabila.

Imela sem močne lepe zobe, sprednja dva sta štrlela malo navzven, imela sem malo preveč polne ustnice, ki so že zgodaj vedele, kako lepo je oblikovati misli in jih izgovarjati; včasih grleno, včasih mehko, da sogovornika zagrnejo kot žamet.

Imela sem nos, ki je rasel in postajal vse večji, dokler ni bil takšen, kot ga morajo imeti vladarji. Imela sem učitelje za glas, učitelje za dihanje, učitelje za gib in ples, učitelje jahanja, učitelje oblikovanja besed, učitelje glasbe, ki so mi šli na

živce, in učitelje geometrije, matematike in aritmetike, ki so mi razkrili magijo števil.

Imela sem ženske, ki so me naučile, kako je treba držati glavo, kako je treba dvigniti vrat, kako se je treba obleči, kako je treba gledati svoje podanike in kako je treba gledati moškega.

Niso me naučili tega, kdo zares sem. To sem morala spoznati sama.

Tako zelo sem hotela, da bi bile moje oči zelene, zelene kot oči moje polsestre Arsinoje, da so takšne sčasoma tudi postale. Moje oči so postale blatni, rjavozeleni Nil in takšne so tudi zdaj, ko so obrobene od groze.

Vstopam v Aleksandrijo, prvič. Vzhičena sem kot šestletna deklica, ki je z razmršenimi lasmi, s sekcema, zagrizenima v spodnjo ustnico, sključena sedela pred orumenelo knjigo z drobnimi, drobnimi črkami. Oskar von Wertheimer: Kleopatra. Aleksandrijo sem zaradi nemškega pisatelja spoznala, še preden sem spoznala Trst, mesto mojega otroškega hrepenenja, iz katerega je moj oče prinašal najbolj nenavadne stvari in čudesa. Barvne kulije, dišeče radirke, marionetno lutko velikega rumenega ptiča iz Sezamove ulice. Tega socializem ni poznal, to je bil kapitalizem tam zunaj, tržnica čudes.

Trst sem si predstavljala kot kanopsko cesto, kjer branjevci in trgovci kričijo, da bi prodali svoje blago. Čudno, najprej sem spoznala Aleksandrijo iz knjig, šele potem sem prvič videla Trst. Dolgo časa je trajalo, da sem prišla v Aleksandrijo, zares. Zdaj sem tukaj, z nekom, ki pozna Egipt, pozna njegov jezik in pozna celo jezik, ki ga je govorila vladarica, o kateri pišem. Je visok in svetlolas in nenavaden, sledi skritemu kompasu, a ga je malo, čisto malo, zasukal v drugo smer, zame, da bom lahko doživela Aleksandrijo, tisto, ki jo iščem.

Mislila sem, da je svet zunaj palače prav tako urejen in lep

Mislila sem, da je svet zunaj palače prav tako urejen in lep, zgrajen iz zlata, dragih kamnov, bleščečega marmorja, slonove kosti in ebenovine, kot je bil svet znotraj nje. Mislila sem, da povsod rastejo skrivnostne rože čudovitih barv, da so povsod v skrbno urejenem rastlinjaku najbolj eksotične rastline, posajene in vzgojene samo zato, da ugajajo okusu kraljic.

Tam zunaj nisem videla vrtov. Tam je bila vedno množica, ki je nekaj zahtevala. Tam je bila ulica, ki je bila divja, prašna in glasna. Tam zunaj so bila svetišča in gledališča vedno polna ljudi, zvokov, močnih vonjev in zvenceh besed. Gledališča sem imela rada. Ko smo odhajali s predstave, je bilo moje srce vedno še večje in polno vznesenosti. Tam so bili ljudje, veliko ljudi, in na drugi strani je bilo morje. Morje me je vedno navdajalo s hrepenenjem in strahom obenem.

Moj tempelj je bila Aleksandrijska knjižnica. Ker ne moreš odigrati glavne vloge v misterijih v templjih, ne moreš začutiti moči Serapisa, ne moreš postati namestnica Izide, če nisi pred tem prebral vseh dostopnih zvitkov.

Imela sem srečo, da sem imela najboljše učitelje, ali pa sem sama vedela, da tam, v naši slavni knjižnici, lahko najdem tisto, česar ne morem najti nikjer drugje, ne vem.

Vem samo to, da sem zrasla z besedami na papirusovih zvitkih in zrasla sem na konjskih hrbtih. Konji so me naučili, kako je treba obvladati sebe, da lahko obvladaš žival. Imela sem svojega Bukefala. Ni bil črn, tako kot Aleksandrov, moj Bukefal je bil zlatorjave barve, imel je najbolj občutljive mehke nozdrvi in vdan, vlažen pogled. Njegove globoke, vdane oči so bile zame obljava varnosti in ljubezni. Toplota njegovega hrpta je nadomestila toploto, ki je manjkala mojemu otroštvu.

Učili so me torej, kako govoriti misli drugih, kako iz njihovih misli oblikovati svoje misli, in učili so me, kako se držati ravno na konju, kako stisniti stegna, kako se kot kentaver zliti z živaljo, jo udomačiti, da postane del tebe, da se moje noge nadaljujejo v njene noge, da se moj život nadaljuje v drgetajoč život plemenite živali.

Moj Bukefal me najprej ni ubogal. Z mislijo na dečka, ki je ukrotil žrebca, ki ga niso mogli ukrotiti najboljši vojščaki njegovega očeta, sem stiskala stegna, da so se lepila na konjski hrbet, odločena, da ga ukrotim.

Uzde držite lahno in močno, kot bi v rokah držali malo ptico, ne preveč, da je ne zadušite, a nikoli ne popustite prijema, princesa, da ne zleti z dlani.

Ne s silo ne z jezo, konj mora čutiti, da ste gospodarica, mi je prigovarjal Apolodor, visok, ponosen bojevnik, pirat iz Sirakuz, ki ga je moj oče osvobodil iz suženjstva in ga za njegovo vdanost nagradil tako, da mu je v varstvo zaupal svojo hčer.

Prigovarjal mi je z mirnim, odločnim glasom in jaz sem se jezila, na neubogljivega konja, nase, tudi na učitelja. Uporabljala sem svoj bič, dokler me konj ni vrgel s sebe. Padla sem in vse, česar se spomnim, je bil posmeh moje starejše sestre. Vedno me je spremljal njen posmeh in občutek ponižanja. Berenika je imela osem luninih let več od mene in bila je močnejše in višje rasti, jezdila je bolje od mene, mečevala se je bolje od mene, domišljala si je, da je kraljica Amazonk, divja bojevница, nepremagljiva. Običajno je divje jezdila po stadionu in tekmovala z mladeniči iz najboljših aleksandrijskih družin, ki so se v gimnaziju urili v ježi in mečevanju.

Tudi ona je verjela, da je potomka Aleksandra, a vse, kar je vedela o njem, je bilo to, da želi, tako kot on, osvojiti svet. Posmehovala se je moji strasti do znanja, posmehovala se je mojemu drobnemu vitkemu telesu, moji zagrizenosti pri učenju. Ni razumela, da sveta ne moreš osvojiti samo s silo, da

moraš poznati njegove skrivnosti in njegove mehanizme. In ni razumela, da je vse to shranjeno v naši knjižnici.

Spomnim se, kako zagrizeno sem ji hotela dokazati, da ji nisem kos samo v znanju, v retoriki in aritmetiki, ampak tudi v tistih veščinah, za katere si je domišljala, da jih obvlada bolje od mene. Poskušala sem jo prekositi v mečevanju, v lokostrelstvu, sploh pa v ježi na mojem Bukefalu. Moja zagrizenost je presenečala celo Apolodorja, zajedla se mi je v kosti: podjarmiti veliko žival, jo ljubiti z močjo gospodarice. Kar pomeni jo zauzdati, ji zagospodovati.

Zdaj vem, da je bila to pomembna učna ura. Obvladati konja je pomenilo znati obvladati svoje strasti. Obvladati množico. Ji dati vedeti, da jo ljubiš, če se bo premikala v tvoji smeri, sicer bo počil bič.

Ko sem padla drugič, ni bilo lepo, polomila sem si levo roko. Stisnila sem zobe od bolečin, vstala in se hotela spet zaviheteti na konja; nisem prenesla poraza, sploh pa nisem prenesla Berenikinega privoščljivega pogleda. Že prej je izkoristila vsako priložnost, da me je ponižala, a takrat si je drznila narediti nekaj, zaradi česar sem jo za vedno zasovražila. Pri očetu je dosegla, da mi je vzel mojega Bukefala.

Ne zna s takšnim žrebcom, če jo še enkrat vrže s sebe, ne bo preživela. Dajte ji mirnejšega konja ali kobilo, je prigovarjala očetu, medtem ko sem bila v oskrbi dvornega zdravnika Dioskorida Fakasa, ki mi je roko namazilil s svojimi olji in pomadami, jo privezal na deščico in ocenil, da moram nekaj časa mirovati.

A Bereniki je uspelo. Tisti konj je res nevaren za princeso, je odločil oče. Tisti konj, moj Bukefal, je izginil iz ograde.

Zakaj, zakaj, zakaj, sem ponavljala, moledovala in besnela. Prepričevala sem Karmion in Apolodorja, naj pri očetu

izprosita, da jima pove, kam so ga odpeljali. Nihče mi ni povedal, kaj se je zgodilo z njim.

Tedne zatem sem zahtevala, da me peljejo na hipodrom, v kraljevske staje, in tam sem, z roko, podprto z deščicama, iskala svojega najlepšega konja, svojega Bukefala z vlažnim, sočutnim pogledom, polnim ljubezni. Nisem ga našla.

Sovražim jo, sem med solzami mrmrala Karmion, sovražim jo, kot nisem še sovražila. Vsak večer pred spanjem sem gojila svoje sovrašтво kot strupeno rastlino.

To je bila moja prva izguba, ki sem se je zavedala, prva zarez v mojo dušo, prva zaobljuba k maščevanju.

Ne bom odnehala, sem si prigovarjala med spanjem, ne bom odnehala, dokler je ne bom videla tako ponižane in nemočne, kot sem se takrat počutila sama. Vzela mi je edino bitje, ki sem ga strastno ljubila.

Trajalo je dolgo, predolgo zame, da se je roka zacelila, a takrat sem se zavedala, da padec ne pomeni poraza; vsakič znova se bom zavihtela v sedlo, vsakič znova je nova priložnost, da nadaljujem.

Dobila sem novega konja, ime mu je bilo Ksantos, tako kot Ahilovemu konju. Bil je bel in miren, z mehkim pogledom, ni imel strasti in ognjevitosti mojega Bukefala, a sem ga počasi vzljubila. Imel je že svoje ime in jaz sem ga sprejela. Potem ko izgubiš Bukefala, nihče ne more nadomestiti te povezanosti in ljubezni.

Nisem dala miru, dokler nisem svoje ježe izpilila v umetnost, a še vedno nisem mogla biti boljša od nje. Moj prvi poraz. Zato sem se usmerila v znanje, v znanju me ni mogla dohiteti.

Berenika ni rojena za kraljico, to vedo vsi, mi je šepetal Potin, moj učitelj retorike, in jaz sem strmela v pore na njegovi koži, njegove čudne kalne oči s povešenimi vekami,

obrobljene z ogljem, groteskne ustnice, obarvane z okro, in razmišljala, zakaj mi to govori.

Bereniko vodijo nizke strasti, premalo ve in preveč jo ženejo njeni demoni, je govoril, medtem ko me je sapa iz njegovih ust, pomešana z močnimi dišavami, s katerimi se je mazilil, silila v slabost.

Ni mi bil všeč. Tudi zato ne, ker je imel nad mojim očetom posebno moč. A sem se trudila, da bi mu ugajala. Ker je vedel veliko stvari. Ker je bil prepričan, da ve vse, in je o tem prepričal tudi vse druge.

Oče je v svoji zaspani odmaknjenosti, ki se je mešala z napadi evforije in norosti, prepustil vse vajeti njemu, ki je mislil, da bom postala kraljica, ki jo bo lahko prestavljal po svoji volji. Bil je inteligenčen in zvit, a moram zdaj, po vsem tem času, neskromno reči, da je učenka prekosila svojega učitelja.

Še danes lahko na pamet govorim Iliado

Še danes lahko na pamet govorim *Iliado*. Včasih sva jo recitirala skupaj z očetom in to je bilo lepo. *Jezo, boginja, zapoj, zame-ro Pelida Ahila, hudo gorje, nič koliko ran je zadala Ahajcem /.../*

Iliada je bila moja strast, moja obsedenost in moja bolezen. Prav v naši knjižnici so jo učenjaki razkosali na 24 delov, za vsako črko v grški abecedi po en spev. Besede tistih, ki so vedeli. Besede, odkriti zvok besed, moč besed. Kako vibrirajo, kako padajo, kako topotajo kot konjska kopita, kot udarci na razpete živalske mehurje, kako zvenijo. Nekatere besede so kot zvok piščali, druge kot šelestenje kril, tretje bučijo kot morje in te preplavijo.

Berenika je zgodaj postala ljubosumna na očetovo naklonjenost meni. Jočeš za materjo, nikoli je nisi spoznala, umrla je zaradi tebe, je zasikala skozi zobe med slovesnostjo, posvečeno spominu na Kleopatru V.

Sprva sem se z njo še borila za očetovo naklonjenost do mene, a ko sem dopolnila enajst poletij, sem se nehala boriti; začela sem opazovati, kako lahko katero od njegovih razpoloženj obrnem v svojo korist. Naučila sem se laskanja in pretvarjanja, Potin je bil pri tem odličen učitelj.

Naučila sem se, kako ga presenetiti, kako mu dati vedeti, da ga podpiram. Takrat sem se naučila, da je treba ljudem govoriti predvsem o njih samih, da bi dosegel to, kar si želiš.

Začel je verjeti, da sem mu vdana in da ga podpiram takšnega, kot je.

V resnici sem občudovala njegovo strast do glasbe, do lepote, do umetnosti, do raziskovanja starodavnih bogov in želje, da bi zgradil nekaj, kar bi ostalo po njem.

Jaz sem vendar tisti, ki je vladar Zgornjega in Spodnjega Egipta, tisti, ki ljubi očeta in mater, otrok moj, jaz sem potomec Dioniza, jaz sem *neos Dionysos*, je govoril moj oče, kot da bi prepričeval samega sebe, medtem ko je z mastnimi prsti skubel kosti kozlička v omaki iz zelišč in sladkih fig. Kadar ni jedel, je igral na piščal.

Rekli so mu Auletes, Piščalkar, za Novega Dioniza se je oklical sam. V veliki dvorani palače je redno organiziral glasbena tekmovanja, samo zato, da bi, za krono vsega, na piščal zaigral tudi sam in seveda s svojo večino prekosil tekmovalce. Spomnim se teh svečanih dogodkov, ko so me oblekli in me posadili v kraljevsko ložo poleg Berenike, Arsinoje in obeh malih Ptolemajev. Morali smo sedeti zbrano in poslušati nastope najboljših glasbenikov v državi. Ko je oče vstal, smo vedeli, kaj sledi: pomignil je svojemu dvornemu norcu, ah, kako mi je šel na živce, naj mu poda flavto, in počakal, da so potihnilni vsi glasovi. Nato nas je vse zbrane in tudi vse priznane umetnike, glasbenike, pesnike, plesalce, akrobate počastil s svojim spevom na piščal. To je bil vrhunec večera,

takrat so morali vsi, sploh pa mi, njegovi potomci, pokazati navdušenje.

Zato smo morali vsi, tudi oba Ptolemaja, popolnoma nenadajena za glasbo, obvladati vsaj eno glasbilo. Sovražila sem učne ure glasbe. Igrala sem liro, tako kot Arsinoja, a ne tako dobro, in to me je jezilo, a bolje kot Berenika, ki za glasbo ni imela nikakršnega posluha.

Moj oče ni skrival, kako ga moti, da je njegova hči postajala pametnejša od njega, hkrati si ni mogel kaj, da ne bi bil na to ponosen. Včasih je zahteval, da recitiram pred zbrano družbo, včasih sem v njegovih očeh zaznala zavist. Običajno takrat, kadar je bil ravno še dovolj trezen, ko njegove oči še niso postale kalne, ko še ni prepogosto dvigoval zlate kupe k ustom in božal mladih dečkov, ki so poležavali ob njegovih nogah, z nasmehi, ki so bili slabo prikriti strah. Kdo bo na vrsti to noč?

Tudi dečki so pili vino iz zlate kupe, ki jim jo je ponujal, še danes se spomnim te, z dragulji preobložene kupe, z reliefom Dioniza na ročaju, ki so jo morali nekateri dečki dvigniti z obema rokama in oče jih je spodbujal, se rezgetajoče smejal in še bolj pil.

Videla sem Kleopatro Trifaeno, kako se je kdaj sunkovito zravnala, njen obraz je spreletel gnus, ki ga ni mogla skriti, nato je vstala in s svojim spremstvom odvršala v svoje sobane.

Prezirala sem očeta, kadar je bil tak, zamaknjen v svoj užitek in v svojo piščal, pozabil je na dvor, na stotine oči, ki se niso upale obsojati, a so njihova usta ogovarjala, kadar so mislila, da zidovi nimajo ušes. Videla sem vse to in slišala sem mnogo stvari, ki jih nisem hotela, a zdaj vem, da je dobro, da sem jih. Včasih sem sanjariła o katerem od teh dečkov, zamišljala sem si, kako ga primem za roko in ga odpeljem v naše vrtove in mu pokažem najlepše konje, svoje mačke, svoje panterje, ki sem jih tako rada opazovala. Nikoli nisem smela

spoznati nobenega od teh dečkov. Spomnim se, da me je to jezilo, ker že takrat nisem rada slišala besed: ne smeš.

Glasba, ki jo je oče izvabljal iz piščali, je bila prijetna za moja ušesa, bila je zvok mojega očeta.

Glasba učinkuje na telo, glasba zdravi, to je vedel že Pitagora, je rad ponavljal.

Ker, otrok moj, moja *kore*, hči moja, v vsakem mističnem obredu sodeluje glasba, glasba je vozilo, ki te odpelje v najbolj skrite kotičke tvoje duše ...

Rada sem imela, kadar je govoril tako.

Moja mati je ljubila glasbo

Moja mati je ljubila glasbo. Tvoja mati je ljubila glasbo, je rad rekel. Nikoli mi ni povedal, zakaj je odšla. Jo je dal odstraniti, da bi se lahko poročil s Kleopatrom Trifaeno, ki je dala življenje mojima polbratoma in Arsinoji? Je bila res nesreča na ladji, kot so govorili, je utonila v morskih globinah, je res umrla kmalu po mojem porodu, kar je bila uradna resnica? Nikoli mi ni povedal, govoril je, da je zbolela in odšla v Had. Nisem mu verjela.

Šele veliko kasneje sem poiskala papiruse v Horusovem templju, v mestu Apolona, ki so potrdili poroko mojega očeta in moje matere, ki je bila opisana kot hči Raja, vladarica in gospodarica dveh dežel. To je bilo deset let pred mojim rojstvom. Prepise listin sem dala shraniti v zakladnico, ne da bi vedela, kako zelo mi bodo prišli prav, ko bo treba dokazovati moj položaj zakonite kraljice Egipta.

A čudno, pri vsem svojem vplivu in moči, ki sem ju pridobila veliko kasneje, nikoli nisem mogla z gotovostjo izvedeti, kako je odšla moja mati. Vsi, ki bi to lahko vedeli, so izginili ali umrli.

Ko je tvoja mati odšla v Had, sem bil neutolažljiv kot Orfej, je govoril moj oče, igral sem vse noči, da bi jo priklical nazaj, a njena duša je odšla svojo pot in mi pustila tebe, moj zaklad. Bila sva *theoi philopatores kai philadelphoi*, bogova, ki ljubita očeta in drug drugega kot brata in sestro.

Zato tako ljubim glasbo. In zato ljubim vino, je zavzdihnil. To je moja edina tolažba. Njegove oči so se vlažno lesketale, ko je govoril in me božal, zamaknjen v svoji opitosti, s svojimi tolstimi rokami, ki so bile kot vzhajajoči hlebčki kruha.

Nisem mu mogla verjeti.

Sploh pa nisem mogla verjeti, da je bila Berenika moja sestra. Sestra. Kaj sploh pomeni imeti sestro? Sestra je nekdo tvoje krvi, del tvoje duše, sem brala; moja sestra je bila Karmion z blagim pogledom, ki je vedel vse in je zato znal biti strog. Berenika ni mogla biti moja sestra. Njen pogled je iskal napake, šibkosti, ahilovo peto v vseh nas, da bi povzročal bolečino, da bi mučil, da bi obvladoval.

Vedno sem jo gledala od spodaj navzgor, bila je neobičajno visoke rasti, moških potez, lepo grajena in kruta. V Bereniko se je krutost zasadila že v otroštvu. Kot bi se vsa krutost naše rodbine zgostila v njeni krvi. Okrog sebe je potrebovala podložnike in sužnje. Odkrila je moj strah pred pajki in od takrat dalje so bili pajki povsod, veliki in kosmati so se kot po naključju znašli v mojih sobanah, na mojem vzglavniku, včasih mi jih je spustila v lase in se naslajala nad mojim kričanjem. Zaradi Berenike si nisem upala zaspati, moje sužnje so morale pred tem prečesati sobo, pretresti vse pernice in zavese, da sem se prepričala, da nikjer ni čudnega bitja, ki je v meni vzbujalo takšen gnus in grozo. Pajki in škorpioni so bili le ena od oblik mučenja, ki si jih je privoščila moja sestra, a ni se ustavila samo pri tem. Sužnje, ki so mi bile drage, je obtožila različnih prekrškov, včasih jih je dala bičati, včasih

so izginile za vedno. Vse, kar mi je bilo blizu, je bilo v nevarnosti, da izgine.

Arsinoja je že takrat, kot drobna očarljiva deklica, pokazala svoj značaj. Obračala se je proti tistim, za katere je slutila, da imajo moč. Bereniki je sledila kot senca in v njej videla svojo zaščitnico. Vsi na dvoru so vedeli, da sem najljubša očetova hči. In to je bilo nevarno.

Zakaj si se poročil s Kleopatro Trifaeno, sem vprašala očeta. Zakaj si ji dovolil, da nosi to ime?

Vladar mora imeti ob sebi žensko, otrok moj. In po tradiciji družine, ki jo dobro poznaš, so mi svetovali, da si vzamem za ženo daljno sorodnico. Ona me je takrat najbolj spominjala na tvojo mater.

Lažeš, oče, bi mu rada rekla, lažeš, ker jaz čutim, da so stvari, ki mi jih ne moreš povedati.

Ko gledam nazaj, razmišljam, kako sem že kot deklica hotela vedeti vse, kar se je dogajalo v Rimu. Ljubila sem večerje v Muzejonu z učenjaki in filozofi za dolgo mizo, uživala v razpravah, v katerih sem sodelovala kot droben mali čudež. Latinščina je postala jezik, ki sem ga hotela usvojiti do popolnosti. Hočem najboljšega učitelja za latinščino, sem rekla očetu. Takšnega, ki jo govori kot pesem.

In dobila sem ga.

Bil je najljubši pevec mojega očeta

Bil je najljubši pevec mojega očeta in s svojim predirljivo visokim glasom je na poseben način oplemenitil njegove melodije, tako je vsaj rad govoril oče. Pred nekaj meseci ga je dobil iz Rima kot darilo. Mardian je bil darilo. V sebi je nosil,

tako so govorili, melodijo in tragiko Orfeja in um Platona. Bil je mlad in lep. Videti je bil kot pol ženska, pol moški, vitek, s temnimi, kratko prstriženimi kodri, z očmi, ki so imele obliko mandljev. Všeč mi je bilo, da je bil zabaven in da ni pretirano upošteval dvornega protokola. V moje sobane je prvič vstopil v spremstvu spletičen in zoprne guvernante, ki so mi jo dodelili, da je skrbela za disciplino in vodila vse moje aktivnosti.

Mislím, da se bova s princeso kar dobro znašla sama, je odločno rekel in mi skrivaj pomežiknil in ona nama je nejevoljno obrnila hrbet ter z dvignjeno glavo odvršala iz soban. Mardian je bil očetov novi ljubljeneec in morala se je ukloniti njegovi volji.

Torej, princesa, slišal sem, kaj vse znaš. Povej mi torej, česa ne znaš in kaj bi rada znala.

Rada bi govorila kot Rimljani, sem izstrelila. Potem se bo to zgodilo, je rekel.

Povedal mi je, da se je petja učil v Rimu, spoznal je Tigelija Hermogena, je rekel z nekakšnim ponosom, najboljšega pevca v Rimu, je pristavil, ko je videl, da mi ime ne pomeni nič.

Kaj pomeni, da si dvorni evnuh? sem ga vprašala naravnost na drugi uri latinščine. Teža si seveda nikoli nisem upala vprašati Potina.

Za trenutek se je zdrznil, nato pa se je zahihital na način, kot še nisem slišala, da bi se smejali moški na dvoru.

Ti mi povej. Kaj misliš, da to pomeni?

Bagoas? Si Bagoas?

Za hip se je zdrznil.

Saj veš, Bagoas, tisti lepi mladenič, ki je Aleksandra očaral s svojimi gibi – in ga je Aleksander hotel samo zase.

Ja, morda sem res kot Bagoas, je rekel. Le da jaz namesto telesa uporabljam svoj glas. Ples ni ravno eden mojih talentov.

Si tudi ti iz plemenite družine? Si svoboden?